

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на **проф. д-р Божидар Михайлов Ангелов**
на тема:

ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ - РЕТРОСПЕКЦИЯ, СЪСТОЯНИЕ, ТЕНДЕНЦИИ, ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ПРОМЕНИ

в област на висше образование 1. Педагогически науки,
професионално направление
1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика),

проф. дн Добринка Пейчева

Представеният дисертационен труд разглежда същностни аспекти на обществено значими педагогически проблеми, от гледна точка на годините преди 1989 г. чрез трудовете на двама изключителни учени в предучилищната педагогика – проф. дпн Елка Петрова и доц. д-р Димитър Димитров.

Анализът в тази насока дава възможност да се обоснове адекватността на *целта* на дисертационния труд по посока на *теоретико-приложните педагогически аспекти в трудовете на Е.Петрова и Д.Димитров*.

Ценността на анализа в дисертацията се доказва от факта, че полемиката между тези учени разкрива по-голяма част от развитието на предучилищната педагогика като наука в исторически план, *която* има преки проекции днес при решаването на проблемите в реализацията на педагогическото взаимодействие в предучилищна възраст. Задачите, които си поставя Божидар Ангелов са реализирани в следната насока:

1. Историческите аспекти в развитието на предучилищната педагогика през анализирания период чрез трудовете на *Елка Петрова и Димитър Димитров*;

2. Анализ на теоретичните аспекти при обособяването на основните парадигми в предучилищното образование;

3. Анализ на взаимовръзките между играта, културата, социалната динамика, педагогическото взаимодействие, социалната информация и пр., чрез трудовете на *Е.Петрова и Д.Димитров*.

4. Анализ на социалния контекст на педагогическите взаимодействия – реч, информация, комуникативна компетентност чрез трудовете на *Е.Петрова и Д.Димитров*.

В дисертационния труд проф. Божидар Ангелов обръща сериозно внимание на един своеобразен анализ на *педагогическото образование като проблеми, постижения и тенденции в развитието*. Разглежда образователната политика на държавата, отчитайки както социално-педагогическите, социално-психологическите, социално-икономическите, така и социално-управленски аспекти. Последното, според Б.Ангелов, показва, че основните елементи на образователната система сами по себе си генерират проблеми, които пряко рефлектират в практиката, но често пъти причините се крият в един по-общ анализ, който не отчита вече споменатите аспекти и най-вече изключителната специфичност на висшето педагогическо образование.

Анализът на проф. Ангелов е ценен със следното: полемиката между Елка Петрова и Димитър Димитров разкрива по-голяма част от развитието на предучилищната педагогика като наука в исторически план, която, както преполога Б. Ангелов, има преки проекции към днешно време като актуалност при решаването на проблемите в реализацията на педагогическото взаимодействие в предучилищна възраст. Така чрез основополагащите виждания на представителите на предучилищната педагогика се очертава развитието на науката през този период. За автора е важно в този контекст да потърси онези методологически ограничения, които предопределят възприемането на детството. От тази гледна точка се възприема детството с оглед на две главни условия на зависимост: от влиянието и от информацията. Зависимостта от влиянието се отнася до контрола, който упражняват възрастните върху последствията от поведението на децата, а информационната зависимост означава зависимост на детето от другите, по-специално от родителите и възпитателите, за информацията, до която то има достъп. Определяща за изследването е постановката, според анализирания автори, че развитието на детето като субект на дейността трябва да се разглежда в контекста на формирането на първоначалния – групов, колективен – субект и в условията на съвместната дейност, която е системообразуващ фактор на това развитие. Така търсенето на оптималното решение на проблема за формирането на необходимата готовност за училище се пренася на принципно нова плоскост, той престава да е проблем на индивидуалното развитие на детето, защото ясно се разкрива, че то е детерминирано от социалната група. Всичко това налага сравнителен анализ в рамките на предучилищното образование, както в

исторически, така и в реален, съвременен план, който в крайна сметка се прави успешно в дисертационния труд. По конкретно това насочва към предучилищната педагогика, която обхваща широк диапазон от проблеми от емоционалното, през социалното до познавателното развитие на децата. Това именно предполага, за проф Б. Ангелов, внимателен анализ на същността на възпитанието от позицията на връзката му с обучението в предучилищна възраст. Много съществено момент е съотношението между въздействието и взаимодействието. Казано по друг начин, това е преходът от субект-обектни процеси към субект-субектни и обратно. Това двупосочно предаване на опит става главно чрез овладяване на продуктите на образованието и културата. По този начин възпитанието се превръща в глобална форма на детското развитие с няколко съществени особености:

1.Развитието на детето е вероятно явление с различни алтернативи като процес и резултат;

2.Развитието на детето е по принцип неравномерно и различно при отделните индивиди;

3.Развитието на детето при определени условия има творчески характер именно при прехода от въздействие към взаимодействие и обратно.

Обособеното и актуализирано влияние на редица елементи от микро- и макросредата върху детското развитие е в основата на съответна възпитателна и образователна стратегия, които ще съдействат за постигането на най-благоприятен социализиращ ефект, а това се анализира по посока на детската игра, игровото взаимодействие в детската група, овладяването на езика и развитието на речта, информация и комуникативна компетентност.

С представените приноси на автора в дисертационния труд съм напълно съгласна:

1.Направен е опит за обобщаване на историята и теорията на предучилищното възпитание, който не е просто описание на проблематиката, а актуален и действен научен подход за анализ и извеждане на перспективи за оптимизация на образователната система. Дисертационният труд и резултатите от него като теория и практика компенсират в голяма степен дефицити по темата в социално-педагогическата и академичната практика у нас.

2. Предучилищното образование е представено като значим интердисциплинарен и интегративен процес за усъвършенстване на академичната подготовка на специалистите; В дисертацията се дава достатъчно информация, за да се

изведат и специфичните параметри за квалификация на педагогическите кадри. Дисертационният труд обогатява науката в редица посоки: философията, психологията, педагогиката, отрасловите, граничните и възрастовите педагогически науки, философия на образованието, предучилищна педагогика, сравнителна педагогика, история на българското предучилищно образование.

3.Налице е иновативен подход за анализ на представените феномени, свързан с авторова интерпретация на теории и възгледи, подчинени на целта на дисертацията – разглеждането им през призмата на педагогическите концепции на изтъкнати учени в областта на предучилищната педагогика.

4.Предлагат се дефиниции на редица понятия, свързани с темата на дисертационния труд: предмет на предучилищната педагогика; педагогическа компетентност; овладяване на езика и развитие на речта; комуникативна компетентност; медийна компетентност.

5.Направен е анализ на експериментални изследвания на детската игра, игровото взаимодействие в детската група, овладяването на езика и развитието на речта, водещ до извеждането на нови парадигми и понятия.

Трудът е написан на много добър академичен език. Проличават високите умения на автора за анализ и обобщения.

Заклучение:

Вземайки предвид сериозните достойнства на дисертационния труд и качествата на **проф. д-р Божидар Михайлов Ангелов** като университетски учен, ще гласувам с „Да“ и си позволявам да предложа на останалите членове на Научното жури да гласуват положително, за да му бъде присъдена нучната степен **“Доктор на науките“** в Област на висшето образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика).

18.02.2019 г.

Член на Научното жури :

Проф.дн Добринка Ст. Пейчева